

IN DE KIJKER

Winterwaarneming in Loo

Dagelijkse kost

PTT

Invasie van mezen

Patrijzen in de lift?

De ekster

Handige stok

Foto: Patrijzen Hans Kleine Koerkamp

IN DE KIJKER

Sinds feb. 1984 contactblad voor de leden en donateurs van de “Vogelwerkgroep Bathmen”
(opgericht 15 feb. 1974)

Verschijnt driemaal per jaar

Oplage 150 stuks

Contributie	Leden	€ 10,00
	Donateurs	€ 7,00
Rekeningnummer	ABN-AMRO	NL 25 ABNA 0.4653.87.098

Bestuur:

Voorzitter	Piet Heetebrij ☎ 0570 - 542530 e-mail: p_heetebrij@hotmail.com
Secretaris	Elly Meuleman-Bannink ☎ 0570 - 551320 e-mail: meulemanelly@gmail.com
Penningmeester	Karel Maas Geesteranus ☎ 06 55326635 e-mail Karel.MaasGeesteranus@gmail.com
Vogelzaken	Erwin Ruessink ☎ 0570 - 543210 e-mail: erwinruessink@concepts.nl
Vogelzaken	Hans Kleine Koerkamp ☎ 06 40472069 e-mail: kleinekoerkamp@zonnet.nl
Uilenwerkgroep	Karel Maas Geesteranus ☎ 06 55326635 e-mail Karel.MaasGeesteranus@gmail.com

Redactie

Henk Muskee ☎ 06 34349683 e-mail: hjmuskee@gmail.com
Elly Meuleman-Bannink ☎ 0570 - 551320 e-mail: meulemanelly@gmail.com

Website

vwg-bathmen.nl

VOORWOORD

Het was een bijzondere wereld, de eerste week van januari. Alles was bedekt met een witte laag. Een prachtig gezicht aan het begin van 2026. Een jaar waarin we u vanzelfsprekend veel goeds en gezondheid toewensen.

Dat de vogels, in elk geval de hier achtergebleven Kieviten, er vertrouwen in hadden dat het wel weer zou gaan dooien bewijst de foto van Hans Kleine Koerkamp. Kieviten vonden ondanks de vorst toch nog hun voedsel in de bevroren grond.

Foto: Kievit met worm Hans Kleine Koerkamp

Het spreekt vanzelf dat er nog meer verhalen te lezen zullen zijn over vogels in de sneeuw. Maar ook over uitzonderlijke hoeveelheden mezen. N.a.v. waarnemingen van patrijzen in de buurt een stukje over deze vogel. Ook is het mogelijk dat u geïnspireerd wordt zelf de slag te gaan. Wie weet maakt u ook een handige stok om nestkasten te schonen. In elk geval is er weer een boekje om te lezen.

Winterwaarneming in Loo

Renée Maas Geesteranus

Met een warme kop koffie zitten we lekker binnen naar de vogels te kijken die zich te goed komen doen aan een zelfgemaakte "vogeltaart". Gevuld met een mix van zonnebloemzaden, kant en klaar vogelzaad mix, meelwormen en havermoutvlokken. Een bedrijvigheid van je welste. Koolmezen en pimpelmezen die elkaar de ruimte bij de taart niet echt gunnen. Net als de boomklever vliegen ze zenuwachtig heen en weer tussen de "vogeltaart" en pinda streng die elders in de tuin hangt. Hoe gemakkelijk verorberen vogels de zaadjes al op de kop hangend, zo ook de bonte

specht die langs kwam. Merels zijn blij met haverhoutvlokken die los in het vogel voederhuis liggen. Een roodborst hipt, van het ene pootje op de andere pootje, boven op het vogelvoederhuis. Als alle vogels gevlogen zijn, scharrelt hij zijn kostje op de grond bijeen.

De meeste vogels vliegen met de bek vol snel een boom of struik in om het hapje weg te werken, bek schoon te vegen aan een takje en dan weer snel terug naar de vogeltaart voor het volgende hapje. Dit kan minuten lang door gaan.

Foto: Appelvink Renée Maas Geesteranus

Als kers op de taart een appelvink. Met zijn dikke bek pikte hij er flink op los om van, inmiddels besneeuwde en licht bevroren taart, zaadjes soldaat te maken. We hebben hem nu drie verschillende dagen aan tafel gehad.

Dagelijkse kost

Herman Bosman

Gelderse Roos draagt zweetsokken! las ik in Nature Today. Je hebt van die bomen en struiken waaraan de vruchtjes maar blijven hangen, het lijkt wel of niemand ze lekker vindt. In het geval van de Gelderse roos klopt dat ook. De scharlakenrode steenvruchtjes zien er heerlijk uit en hangen al maanden rond, maar ze stinken naar zweetsokken of ranzige boter en ze smaken als gal zo bitter. De enige die zich er in die hoedanigheid aan wagen, zijn pestvogels. Maar die zie je hier niet ieder jaar, alleen in strenge winters. Als er vorst over de vruchten is gegaan, wordt het een ander verhaal. Dan smaken ze heel wat beter. Ze worden zachter en zoeter, onder

andere doordat het suikergehalte in de vruchten is verhoogd, een natuurlijk antivries. Na het weer van de afgelopen dagen zou je die decoratieve rode bessen in het straatbeeld dus zomaar ineens kwijt kunnen zijn. Dan zijn er bijvoorbeeld zanglijsters, kramsvogels, koperwieken of misschien toch ook nog wel een paar pestvogels langs geweest.

Foto: Bessen van de Gelderse Roos Bron Nature Today

PTT

Erwin Ruessink

Afgelopen december hebben Herman Bosman en ondergetekende de Punt Transect Telling uitgevoerd. Een jaarlijks terugkerend fenomeen waarbij we op 20 vaste punten gedurende 5 minuten alle vogelsoorten en aantallen opschrijven. Dit is het langstlopende vogeltelonderzoek van SOVON in Nederland. Vanaf het eerste begin in 1978 doen wij als VWG al mee aan de telling. Ons route nummer is 42.

Grote initiator was Jan Oosterman. Hij heeft jarenlang de route geteld, in de jaren 90 ben ik met hem meegegaan en heb uiteindelijk de route overgenomen.

De telling heeft als doel om de winterpopulatie van vogels in kaart te brengen. De telling moet gedaan worden op een dag tussen 15 en 31 december. Doordat er al zolang wordt geteld in heel Nederland volgens een vaste methodiek, heb je de mogelijkheid om de telreeksen te vergelijken.

Het ene jaar zie je een bepaalde soort meer dan het ander jaar, maar in grote lijnen is elk jaar wel een beetje vergelijkbaar. Op bepaalde telpunten tref je elk jaar dezelfde soorten. Vogels hebben hun eigen habitat, een Meerkoet zie je vooral in de Schipbeek en niet snel midden in het bos. De telpunten liggen dusdanig ver uit elkaar dat er weinig kans is op dubbeltellingen

Dit jaar hadden we een paar "krenten" in de pap: IJsvogel en Grote Gele Kwikstaart werden gezien! Deze soorten zijn jaarrond te vinden in de buurt van Bathmen, maar tijdens de telling zien we ze niet elk jaar. Wel werden er veel Grote Zilverreigers gezien, zelfs meer dan Blauwe Reigers. Dit is een landelijke trend.

Foto: IJsvogel Elly Meuleman

De Grote Zilverreiger broedt vanaf 1978 jaarlijks in ons land. De enige grote kolonie ligt in de Oostvaardersplassen. In topjaren huizen er meer dan 150 paren, maar bij droogte nog niet de helft. Elders kwamen soms een of enkele paren tot broeden, maar alleen de kleine vestiging in De Wieden lijkt vooralsnog bestendig. Wel houden zich in toenemende mate grote zilverreigers in de broedtijd op in grote moerasgebieden. De vestiging in Nederland correspondeert met een sterke toename in de Neusiedler See (Oostenrijk) en Oost-Europa, naast het ontstaan van een kolonie in West-Frankrijk (Lac de Grand-Lieu).

Foto: Grote Zilverreiger Elly Meuleman

Grote Zilverreigers zien we pas vanaf 1976 jaarlijks in ons land. Vanaf 1990 werden ze snel talrijker, in het kielzog van de toenemende broedpopulaties in eigen land (waarschijnlijk deels standvogel) en elders in Europa. Ringaflezingen tonen aan dat buitenlandse Grote Zilverreigers uit het oosten kunnen komen (Polen, Oekraïne) en het zuiden (Frankrijk), waarschijnlijk ook het zuidoosten (Neusiedler See). De landelijke aantallen zijn het hoogst in oktober maar blijven de hele winter op een hoog peil. De verspreiding is dan heel ruim, met uitzondering van de zoute gebieden waar deze reiger relatief schaars is. In waterrijke poldergebieden en grote wetlands verblijven vaak meer dan 100 Grote Zilverreigers. Tellingen op gemeenschappelijke slaapplaatsen geven aan dat er landelijk meer dan 2500 exemplaren overwinteren. Strengere vorst leidt tot verplaatsingen en nieuwe concentraties bij open water, maar niet tot grote sterfte zoals bij de Kleine Zilverreiger.

Invasie van mezen

Herman Bosman

Wie de afgelopen tijd veel buiten heeft gelopen, is het misschien opgevallen; heel veel Pimpelmezen. Maar ook Koolmezen en Zwarte Mezen waren talrijk, ook in Lettele.

Foto: Zwarte Mees Elly Bosman

Met name in de kustgebieden werden ongekende aantallen van Pimpelmezen waargenomen, iets dat nog nooit eerder in deze omvang is vastgesteld in Nederland. Een onophoudelijke stroom van groepjes 'pimpels' in de lucht, maar ook de tuinen waren rijkelijk bezaaid.

Een invasie van mezen in Nederland is een zeldzaam, indrukwekkend fenomeen waarbij tienduizenden mezen massaal, vaak vanuit Scandinavië, Rusland en de Baltische Staten op trek zijn; meestal in de herfst vanwege voedseltekorten of vanwege een goed broedseizoen daar.

Foto: Pimpelmezen Elly Bosman

Deze 'pimpel-tsunami's' overspoelen in extreme jaren de kustgebieden en telposten, wat een ongewoon en spectaculair gezicht is, met aantallen die records breken en een overvloed aan voedsel (pinda's, vetbollen) in tuinen vereisen om de vogels te helpen

Met name in het weekend van 18 en 19 oktober ging het los, vooral met Pimpelmezen. In dit weekend werd het oude dag record van het aantal langstreckende Pimpelmezen bijna vervijfvoudigd! Op 18 oktober 2025 werden op Vlieland Fr ruim [50.000 Pimpelmezen](#) geteld. Volgens de tellers is dat een voorzichtige schatting. Vermoedelijk vlogen er veel meer langs. Op dezelfde dag werden in ieder geval op Texel NH en Ameland Fr vergelijkbare situaties vastgesteld, met tienduizenden langstreckende Pimpelmezen. Dit maakt het aannemelijk dat er enkele honderdduizenden Pimpelmezen rondvlogen in het noordelijke kustgebied. Ook zuidelijker van de Waddeneilanden vlogen - zij het iets minder extreem - tienduizenden Pimpelmezen langs de westkust. Met name de kustgebieden werden overspoeld. Invasies van vogels in het najaar hebben bijna altijd te maken met voedseltekorten, waardoor vogels die kunnen wegtrekken hun heil elders zoeken. De combinatie van een milde winter en een droge zomer kan bij mezen zorgen voor een goede overleving en groot broedsucces. Als deze omstandigheden zich meerdere jaren herhalen, is de kans groot dat er uiteindelijk zoveel Pimpelmezen zijn dat voedselschaarste ontstaat. Hoe de situatie in de broedgebieden in de Baltische Staten en West-Rusland precies is geweest, hebben we niet kunnen nagaan, maar het lijkt aannemelijk dat deze omstandigheden dit najaar voor flinke verplaatsingen van Mezen ook in het oosten hebben gezorgd.

Waarschijnlijk een wat voorbarige titel voor deze prachtige hoendervogel, de Patrijs (*Perdix perdix*) maar....

Tot de jaren 70 van de vorige eeuw was de Patrijs een normaal voorkomende broedvogel in onze omgeving. De Patrijs is een standvogel van het boerenland, maar dan wel zoals het boerenland in de jaren 60 van die vorige eeuw was. Akkertjes, randjes vegetatie, rommelige hoekjes, heggetjes, walletjes en niet gemaaide slootkanten en weilanden met een kruidenrijke vegetatie waar het stikte van de insecten.

Dit alles is verloren gegaan door de ruilverkaveling die onze landbouw onderging en waarbij, voor de natuur in het algemeen, de grootste boosdoener nog boven op kwam; het gebruik van bestrijdingsmiddelen. Ook werd er flink gejaagd op de Patrijzen. Sinds de jaren 60 is de Patrijzenstand met meer dan 95% achteruitgegaan, van 150000 broedparen naar 5400 broedparen nu (bron SOVON).

De Patrijs is een 30 cm grote vogel behorend tot de fazanten familie. Ik kan hier wel een beschrijving geven van de Patrijs maar plaatjes en foto's zeggen meer dan genoeg. Legsels van patrijzen zijn groot 13 tot 16 eieren (april tot half juli). In tegenstelling tot volwassen Patrijzen, die zowel zaden als insecten eten, zijn de jonge kuikentjes echter geheel afhankelijk van insecten. Een nat voorjaar met weinig insecten is daarom funest voor jonge Patrijzen.

Foto: Patrijzen Hans Kleine Koerkamp

Waarom nu deze titel: Patrijzen in de lift? Wel zo langzamerhand vindt er in onze omgeving een omslag plaats. Welke omslag dan? Er komen weer meer rommelhoekjes, het waterschap in onze omgeving maait minder, heggetjes worden weer aangeplant en er wordt hier en daar weer biologisch geboerd zonder bestrijdingsmiddelen. En gelukkig is het niet bij iedere boerderij glad en strak. Ook gaat de patrijzenstand in zijn algemeen niet meer achteruit (SOVON) en laten we ook hopen dat er niet meer op Patrijzen wordt gejaagd .

Natuurlijk zag je in deze eeuw ook wel eens een paar patrijzen, niet ieder jaar, maar wel eens. Dit is aan het veranderen van af en toe naar regelmatig en de laatste jaren ook met kuikentjes. En de kuikentjes komen groot, er worden weer groepen van meer dan 15 Patrijzen gezien. Laten we hopen dat deze trend van Patrijzen in de lift zich voortzet.

De ekster

Henk Muskee

Deze winter komen er trouw 2 eksters meerdere keren per dag op onze voedertafel in de tuin. Ondanks de takken rondom de tafel, die moeten de wat grotere vogels afschrikken c.q. tegenhouden, zijn de eksters zeer behendig om het aangeboden voedsel op te pikken. Dit in tegenstelling tot de houtduiven die maar moeilijk op de voedertafel geraken maar gelukkig op de grond allerlei lekkers kunnen vinden.

Ook de ekster scharrelt zijn kostje op de grond bij elkaar en bestaat voornamelijk uit insecten en aas. 's Winters eet hij ook wel zaden (van de voertafel) en andere plantaardige bestanddelen. In het voorjaar, als hij jongen heeft, wil hij ook wel eieren en jongen van andere vogels aan zijn eigen jongen voeren. Zoals alle kraaiachtigen is de ekster een echte omnivoor.

Het Nest

Al in januari begint de bouw van het nest.. Het nest is een bolvormig, vrij groot bouwsel van takken, dat meestal op de vork van een tak in een hoge boom gebouwd wordt. De bodem van het nest is bedekt met een laag fijne aarde en/of klei. Soms ook klein steentjes. Dit verklaard het fenomeen van het stenen gooien wat soms wordt gemeld. Zet dus een auto niet onder een boom met een eksternest!

Een paar begint vaak door verstoringen tijdens het bouwen op verschillende plaatsen een nest te bouwen. Zolang de gepaarde vogels samen zijn, voltooien ze vaak veel nesten en ook repareren ze dikwijls oude nesten voor de paring. Rondom ons huis in de Oranjebuurt tel ik toch al snel verschillende nesten. Oude nesten worden gebruikt door bosuilen, toren- en boomvalken, die zelf geen nesten opbouwen. Het vernietigen van eksternesten beïnvloedt daardoor ook de stand van deze vogelsoorten.

De eieren zijn voor de grootte van de vogel aan de kleine kant, gemiddeld 32,9 mm × 23 mm en wegen gemiddeld 9,9 gram. Ze zijn typisch lichtblauwgroen met olijfbroene of grijze spikkels en vlekken, maar tonen veel variatie in kleur en patroon. De eieren worden 21-22 dagen uitgebroed door het vrouwtje, dat door het mannetje wordt gevoed.

Uiterlijke kenmerken en gedrag

De vogel is 40 tot 51 cm lang, inclusief de staart (20 tot 30 cm lang). De ekster valt al snel op door het bonte verenkleed en de lange staart. Ook kenmerkend is de luide krassende roep.

Foto: Ekster Elly Meuleman

De ekster is een behendige vlieger. Als hij neerstrijkt wordt de lange staart meteen omhoog getild, en zorgvuldig van de grond gehouden. Kop, nek en borst zijn glanzend zwart met vaak een metaalgroene of -blauwe glans. (Al eerder beschreven

in een stukje in een vorige "in de Kijker" over iriserende reflectie van een speciaal laagje op de veren.)

Het mannetje is iets groter dan het vrouwtje. Het gewicht is 250 gram. Een ekster kan wel 12 jaar oud worden. Net als bij andere kraaiachtigen wandelen ze over de grond, maar als ze worden aangetrokken door voedsel of door een bijzonder voorwerp verplaatsen ze zich met kleine sprongetjes zijwaarts, met de vleugels iets open gespreid.

Predatoren

De havik en de sperwer zijn de belangrijkste predatoren die op eksters jagen. Zij kunnen zowel volwassen als jonge vogels slaan. De buizerd heeft het voornamelijk voorzien op jonge vogels omdat hij voor de volwassen exemplaren niet wendbaar genoeg is. Vossen, marters en (verwilderde) katten jagen ook op jonge eksters. Zwarte kraaien plunderen wel eens een eksternest.

Bijgeloof

Eksters werden van oudsher beschouwd als ongeluksvogels, verkondigers van dood en rampzaligheid. Ook zouden ze glimmende voorwerpen stelen. Het is een nieuwsgierige vogel die het bekijken waard is.

Handige stok

redactie

Tot slot willen we u de handige stok van Jan Braakhekke laten zien. Hiermee hoef je niet meer een ladder op om de nestkasten in je tuin schoon te maken. Dus misschien een idee om zelf ook een dergelijke constructie te maken.

